

श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

श्रीमत् मैसूर् आण्डवन् श्री श्रीनिवासरामानुजमहादेशिकैः अनुगृहीता
॥ श्रीरामानुजपञ्चाशत् ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font. Our sincere thanks to Sri.Sundar Varadarajan of Chennai for proofreading this text.

श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीरामानुजपञ्चाशत् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।

वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

यत्कृपालेशमात्रेण सदोल्लसति सन्मतिः।

वेदान्तलक्ष्मणमुनिः सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

श्रीमान् रामानुजाचार्यो विशिष्टाद्वैतदेशिकः।

वेदान्ता येन सन्नातास्सन्निधत्तां सदा हृदि ॥ १ ॥

हारीतकेशवसुधीहृदयाञ्जमित्रं

लोकैकमित्रमवधारितसर्वशास्त्रम्।

सदृश्यसच्चरितकान्तिमतीतनूजं

रामानुजं गुरुवरं शरणं प्रपद्ये ॥ २ ॥

पिङ्गळाब्दचैत्रशुक्लपञ्चमीयुगार्द्रभे

वासरे गुरोश्शुभे हि हारितान्वयेन्दुना।

विप्रवर्यकेशवाभिधेन सोमयाजिना

माद्रिपूर्णसोदरीभुवि प्रसूतमाश्रये ॥ ३ ॥

शेषावतार इति माधवपञ्चहेति

रूपावतार इति सैन्यपतेश्च रूपम्।

इत्यादरात् यदवतारविदो जगुस्तं

रामानुजं यतिपतिं शरणं प्रपद्ये ॥ ४ ॥

पद्मासनस्थितिमभीतिकरं श्रितानां

तत्त्वं परं समुपदेष्टुमुपात्तमुद्रम्।

काषायमण्डिततनुं करधृत्त्रिदण्डं

रामानुजं मुनिवरं शरणं प्रपद्ये ॥ ५ ॥

मदन्तस्सन्तापं शमयतु गुरुर्यस्य च गिरः
 त्रयीचूडानिष्यन्मधुररसपीयूष भरिताः।
 अलङ्कुर्वन् लक्ष्मीरमणहृदया मोदनकराः
 प्रपद्ये तं रामानुजयतिमणिं वैष्णवनिधिम् ॥ ६ ॥

मनीषा यदीया श्रुतीनां विभूषाः
 विशेषाय काषायवेषो यदीयः।
 विधूतास्समस्तेषणा येन नित्यं
 श्रयेऽहं दयाळुं मुनिं लक्ष्मणं तम् ॥ ७ ॥

पञ्चशाखभासुरत्रिदण्ड उल्लसच्छिखः
 ब्रह्मसूत्रभूषितः कषायरक्तवस्त्रधृत्।
 वैष्णवं पदं सुखेन लम्भयन् जनान् स्वयम्
 विष्टपे य एधते भजामि तं मुनीश्वरम् ॥ ८ ॥

वेदान्तसारमतुलं निगमान्तदीपं
 निर्दोषमद्भुतमनुत्तमभावभूषम्।
 श्रीभाष्यमन्यनुतनित्यमतीव हृद्यं
 वैकुण्ठरङ्गशरणागति पूर्वगद्यम् ॥ ९ ॥

वेदार्थसङ्ग्रहमथो भगवन्मुखोत्थ-
 गीतार्थवर्णनपरं परमं च भाष्यम्।
 चक्रे कृतीर्नव हि ता इति यस्तमाहुः
 रामानुजं गुरुवरं शरणं प्रपद्ये ॥ १० ॥

कप्यास मित्यकृतकोक्तिशिरोविराजि-
 वाक्यस्य यादवगुरुक्त मनर्थमर्थम्।
 कापेयपृष्टसदृशे नयने विभोरि-
 त्याकर्ण्य यश्शुचमगात्तमहं प्रपद्ये ॥ ११ ॥

कप्यासवाक्यसहजार्थविबोधनाय
 विद्योतमानरसपुष्टिमुदात्तभावम्।

व्याख्याय तं बुधमनोहरमर्थमाशु
योऽभूत् गुरोरपि गुरुस्तमहं प्रपद्ये ॥ १२ ॥

कमिति सलिल मेतत् यःपिबत्यर्थमा सः
कपिरिति कथितस्तेनास्यते यत् तदञ्जम्।
विकसितकमलाभे पद्मनाभस्य नेत्रे
भवत इति य ऊचे तं यतीन्द्रं प्रपद्ये ॥ १३ ॥

कं प्यासं यस्य तच्चेत्यकथि कमलमित्यर्थमादाय तद्वत्
स्यातां नेत्रे यदीये स भवति कमलाक्षान्न चान्यो मुकुन्दात्।
एवं रम्यार्थवत्त्वे प्यनुचितकथनैर्येन यो निर्जितस्तं
योगीशानं प्रपद्ये भगवदुरुकृपापात्ररामानुजार्यम् ॥ १४ ॥

काञ्चीमण्डलवल्लभस्य दुहिता संपीडिता रक्षसा
ब्राह्मेनेत्यवगत्य यादवगुरु राज्ञा समाकारितः।
गत्वा तेन विलोकिते गुरुरयं नालं मदुत्सारणा-
येत्याक्रुश्य तिरश्चकार विबुध ! त्वं याहि शिष्यस्तु ते ॥ १५ ॥

शक्तो मां प्रतिरोद्धुमद्य बुधराट् यो ब्राह्मणस्तत्वतः
त्वं पूर्वं वृषशैलमार्गगजनोच्छिष्टान्नभुक्तेर्ननु।
गोधारूपमपास्य विप्रजनुषं प्राप्तोऽसि विद्वानिहे-
त्युक्त्वा मूर्ध्नि यदीयपादकमलन्यासाद्धि धन्या कृता ॥ १६ ॥

यत्पादाम्बुजधारणाच्छिरसि सा राज्ञस्सुता रक्षसः
निर्मुक्ता सुखमेधते स्म महिमा रामानुजार्यस्य च।
काञ्चीभूषणहस्तिशैलविलसद्देवाधिराजालये
यः कालं श्रितशिष्यबोधनविधौ निन्ये गुरुं तं भजे ॥ १७ ॥

यस्साक्षात्कृतकृष्णदर्शितमहानिक्षेपविद्यां हितां
संवादाकृतिमात्तगद्यवपुषं सर्वोपभोग्यां मुदा।
कृत्वोज्जीवनमात्मनां च विदधे निर्मत्सरो निर्ममः
तं योगीशमुदात्तभावमनघं भक्त्या भजे लक्ष्मणम् ॥ १८ ॥

अपसरति भयं यन्नामसङ्कीर्तनादौः
 विलसति परतत्वं यद्वचोभिश्च गूढम्।
 विमततिमिरभानुर्वेदचूडासुधांशुः
 विहरतु स यतीन्द्रो मानसाञ्जे मदीये ॥ १९ ॥

सिद्धान्तार्थप्रवचनपथं याति रामानुजार्ये
 ह्याम्नायानां क्वचिदपि न तु स्वार्थहानेः प्रसक्तिः।
 प्रत्यक्षादिः प्रभवति निजार्थेषु निर्वैरिचारी
 स्मारं स्मारं तदुदितगिरस्संश्रये तत्पदाञ्जे ॥ २० ॥

काणादैर्भुवि वादिभिर्दुरुदयैश्शाक्यैश्च पाषण्डिभिः
 निश्शेषं च विलोपितश्रुतिगतो धर्मोऽभवत् सर्वतः।
 तादृग्धर्ममरं त्रिदण्डमहितो योगीन्द्ररूपी हरिः
 यस्संरक्षितवानयं स इति यां कीर्तिं दधौ तं भजे ॥ २१ ॥

श्रीरङ्गवासरसिको मुनियामुनार्यः
 श्रुत्वा यदीयभगवद्गतभक्तिमुख्यान्।
 श्रेष्ठान् गुणान् किमपि कर्तुमियेष यस्मिन्
 तं सद्गुणार्णव मुदारधियं प्रपद्ये ॥ २२ ॥

अयं महात्मा यदि दर्शनेऽस्मिन्
 प्रवेशित स्स्यात् प्रथितो भविष्यति।
 इत्युचिवान् यं प्रति यामुनार्यः
 रामानुजं तं शरणं ब्रजामि ॥ २३ ॥

शास्त्रान्तराध्ययनकालसमाप्तिमेव
 श्रीयामुने गुरुवरस्य निरीक्षमाणे।
 विज्ञाय सन्निहित मात्मविमुक्तिकालं
 ह्यानाययत् यमनिशं तमहं प्रपद्ये ॥ २४ ॥

संप्राप्ते चरमां दशां मुनिवरे श्रीयामुनार्ये तदा
 तस्याकुञ्चितमङ्गुलित्रयमथो निर्वर्ण्य तत्कारणम्।

ज्ञात्वा योगिकृपावशात्तदखिलं कुर्वेऽहमित्याश्रुते
येनैवार्जवमाप तत् सपदि तं रामानुजं संश्रये ॥ २५ ॥

नीत्वा मूकं कदाचित् कमपि निजगृहं बन्धयित्वाऽरं च
स्वीयाङ्घ्रिस्पर्शसंज्ञां दिशति यतिपतौ सोऽपि चक्रे तथैव ।
दृष्ट्वेदं कूरनाथोऽप्यमनुत न कुतोऽवागभूवं किमर्थं
शास्त्राभ्यासोऽन्यथा स्यात् मयि गुरुकरुणेत्याश्रये तं मुनीन्द्रम् ॥ २६ ॥

सालग्रामनिवासिन स्स्वविषये प्रच्छन्नविद्वेषिणः
सन्त्यत्रादरतो न चेति विदितश्शिष्याय योगी तदा ।
तीर्थे न्यस्य पदौ सदोपविशतादित्याह सोऽप्याचरत्
तत्पादाम्बुनिषेवणात् सुचरिता यं चाश्रितास्तं भजे ॥ २७ ॥

भूपो विठ्ठलदेव आत्मतनया द्रुष्टग्रहोत्पीडिता
निर्वासाश्चरतीति खिन्नहृदयश्श्रुत्वा प्रभावं गुरोः ।
यस्यानुग्रहतो गतग्रहमतिभ्रान्तिं विलोक्यात्मजां
तुष्टाव स्वयमप्यवाप शरणं तं संयमीन्द्रं भजे ॥ २८ ॥

भूमिपाय विष्णुवर्धनेति नाम्नि धारिते
गर्विता जिनानुगा ययुर्गुरुं तदोचिरे ।
भो ! विजित्य नो न किं स्वकीयमेतमीप्ससी-
त्याशु तान् स्वसेविनो व्यधात्तमाश्रये मुनिम् ॥ २९ ॥

बहुगुणबहुधान्ये भानुखेळाशकाब्दे
मकरसितचतुर्दश्यह्नि तारेऽदितेश्च ।
यदुगिरिशुभदीपो दर्शनेच्छानुरूपः
नयनगत उपासे यस्य नारायण त्वम् ॥ ३० ॥

श्रीपाञ्चरात्रगतसात्वतसंहितोक्त-
संप्रोक्षणं शुभकरं कमलेक्षणाय ।
श्रीरङ्गराजकरनीरजतः प्रहृष्टः
योऽकारयत्तमनिशं शरणं प्रपद्ये ॥ ३१ ॥

योऽभवत्तदोत्सवार्थवेरशोकभाक्ततः

स्वप्ललब्धतत्प्रवृत्युपार्जितात्मविग्रहः ।

नित्यपक्षमासवत्सरोत्सवोत्सुकाग्रणीः

तानकारयुन्मुदा सदा तमाश्रये गुरुम् ॥ ३२ ॥

डिल्लीनाथ ! तवादरेण मुदितो जानीहि मामर्थिनं

यल्लीलार्थमुपागतोऽत्र रमते रामप्रियो मत्प्रियः ।

अत्रत्येषु विचिन्वतां कतम इत्यावेदिते पश्यतः

यस्याङ्गे स्वयमागत स्समलसत्तं देवमाभावये ॥ ३३ ॥

पुलकितनिखिलाङ्ग स्तोषितात्मान्तरङ्गः

यतिपतिरवदत् त्वं संपदां मे कुमारः ।

क्षितिपतिरपि दृष्ट्वा तत् प्रहृष्टः प्रपेदे

शरण मनुपदं तं यामि रामानुजार्यम् ॥ ३४ ॥

रामप्रियोऽसौ यतिराजपुत्रः

सम्पत्कुमारः पुरुषोत्तमोऽभूत् ।

यद्गोगतो भाग्यमियाय शैलः

प्रख्यात इत्याहरहं तमीडे ॥ ३५ ॥

आनीयास्यापि सत्यादिह सनकमुखेनेति नारायणाद्रिः

दत्तात्रेयेण वेदा इह परिपठिता इत्यसौ वेदशैलः ।

रामः कृष्णोऽर्चितोऽत्रेत्यतिशयितयशा यादवाद्रि स्तृतीये

भूयस्तुर्ये युगेऽस्मिन् यतिपतिपुनरुज्जीवनाद्गोगिशैलः ॥ ३६ ॥

नारायणो यन्महिमानमादरात्

प्रकाशयत्युत्सववेरमाप्य ।

सम्पत्कुमारो यतिराजपुत्रा-

भिख्यां यतोऽगाच्च भजे गुरुं तम् ॥ ३७ ॥

श्री रामानुज ! मत्प्रियस्त्वमिह ते त्वत्पादसेवाजुषां

त्वत्सिद्धान्तजुषां च नान्यसुलभां सौभाग्यदां सर्वदा ।

आत्मीयोभयभूतिसंपदमदामित्याह यस्मै मुदा
श्रीरङ्गाधिपतिस्तमन्वहमहं श्रेयोवहं संश्रये ॥ ३८ ॥

प्रयास्यत्यात्मीयैस्सह यतिपतौ वेङ्कटगिरिं
पयस्याजीवैका सूकृतपरिपाकादुपगता।
दधिद्रव्यार्था यत्पदसलिलपानान्मतिमती
प्रपेदे मोक्षार्थं तमहमनिशं यामि शरणम् ॥ ३९ ॥

प्रदक्षिणत एव तं सकृदुपेहि रामानुजं
त्रिदण्डकरमण्डितो भवति योगिसेव्यो भवान्।
इति द्विपगिरीश्वरे वदति यादव स्वप्नतः
प्रपद्य शुशुभे स यं मुनिवरं भजे तं सदा ॥ ४० ॥

वादोऽतिमोदाद्वृधे यतीन्द्रोः
दयाळुनाम्ना विदुषा तदा यः।
निरुत्तरोप्युक्तसदुत्तरश्च
जिगाय देवप्रियमाश्रये तम् ॥ ४१ ॥

संस्तूयतां किमपि चेति किडांबियाच्चान्
आज्ञप्त एकमपठत् स्तुतिरत्नपद्यम्।
रामानुजे सति भवानगतिः कथं स्यात् !
इत्याह यद्विभवमीशमुपाश्रयेऽहम् ॥ ४२ ॥

असङ्ख्याता जीवाः कथमपि न मां यान्ति पतिताः
कथं वा धत्से तान् विशदय वशीकारसरणिम्।
इतीशादापृष्टो गतभय उपायोक्ति मनघां
न्यवेदीत् यस्तादृक्सरसवचनं तं गुरुमये ॥ ४३ ॥

श्रीमान् श्रीशठकोपसूरिरपि यं योगीश्वरं भाविनं
निर्दिश्यैव जगौ जगत्यविकला श्रीर्वैष्णवी वर्धताम्।
इत्येवं स्ववचोभरै श्शमधनं तादृग्यशोभासुरं
साटोपः कलिरप्यपाकृत यतो रामानुजं तं भजे ॥ ४४ ॥

कासारारोहणस्थं पिबति च चटको वीरनारायणीये
 वाराशौ तत् स्थितं चेज्जनपदममृतं पाययेदन्वहं हि।
 इत्थं श्रीनाथयोगी यदमितमहिमोत्कर्षमाविश्चकार
 प्राज्ञं रामानुजार्यं जनिभयहरणं तं शरण्यं प्रपद्ये ॥ ४५ ॥

गोष्ठीपूर्णोपदिष्टं मनुमनुनिलयं प्राप्य नारायणीयं
 गोष्ठ्यामष्टाक्षरं तं श्रुतिशतमधुरं सर्ववेदार्थसारम्।
 उच्चैरुच्चारयन् यो निजदुरितफलं त्वेकभोग्यं हि तत्स्यात्
 मोक्षोऽनेकात्मभोग्यो गुरुवरकृपयेत्याह तं संश्रयेऽहम् ॥ ४६ ॥

सूक्तेरर्थस्सनिन्दश्शठजिदभिमतो यामुनार्यादृतश्चे-
 त्युक्ते मालाधरार्यैर्भगवति भवदुक्तोऽयमर्थो न युक्तः।
 देवस्यैवोपकारस्मृतिपर उचितो हीति सन्दर्भयोग्यं
 व्याख्यास्यन् पूर्णमान्योऽभवदतिकुशलस्तं यतीन्द्रं नमामि ॥ ४७ ॥

पूर्वाचार्यदयैकवेद्यविषयप्रस्तावनायां क्वचित्
 श्रीमद्यामुनयोगिनां न हि भवेत् प्रायोऽयमत्राशयः।
 एवं वादिन माह यामुनमुनिं क्वेत्यैक्षथाः स्रग्धरः
 स्यादेवं ननु तस्य सद्गुरुमणे रस्म्येकलव्यः प्रियः ॥ ४८ ॥

भक्तिप्रस्यन्दिनीं तां गिरमभिदधतो वीक्ष्य तेजोविशेषं
 शेषं काषायवेषं पुरुषमकलुषं मन्यमानोऽवतारम्।
 विष्णोर्नत्वा यमन्तर्बहुविधमनुवत् स्वात्मजं कान्तबाहुं
 शिष्यं चाकारयत् यत्पदनञ्जिनयुगे तं भजे संयमीन्द्रम् ॥ ४९ ॥

श्रीरङ्गेन्दोश्श्रियं तामविकलमहितां योगिभोगी वितेने
 शेषाशेषात्मदोषप्रमुषमगजुषं भूषिताशेषदोषम्।
 हस्तीशेक्षाविशेषादलभत यतिराङ्घ्रिवेषमात्तप्रभावं
 बेरं माहं ददौ यो यद्गिरिकमितुर्नोमि रामानुजं तम् ॥ ५० ॥

एतां पञ्चाशतं ये यतिपतिविषयां श्रद्धया संपठन्ति
 सद्वृत्तां सद्गुणाढ्याम् मुनिवरकरुणापात्रगोपालगीताम्।

तेभ्यो रामानुजार्यो वितरति सुमतिं भक्तिमात्मेप्सितार्थं
शुद्धं ज्ञानं स्थिरं सद्यश्च इह परतश्चात्मविद्याप्रभावम् ॥ ५१ ॥

॥ इति श्रीरामानुजपञ्चाशत् संपूर्णा ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।

श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥